

VERGİCİNİN DÜNYASI

CIHAT ÇETİNKAYA

Kooperatiflerde asgari işçiliğin ölçümlenmesi

İnşaat sektörünün büyük ilerlemeler gösterdiği ve yeni inşaat teknikleri sonucunda işçilik paylarının her geçen gün biraz daha azaldığına şahit olmaktayız. Bu olgunun bir sonucu olarak ister özel şahıslara ister kamu kurum ve kuruluşlarına, isterse kooperatiflere ait olsun, işyeri ve konut inşaatlarının global inşaat maliyetleri içerisinde işçilik payının hesaplanması ve ölçümlemeye dayanılarak iş sahipleri veya müteahhitler tarafından yapılacak sigorta primi ödemeleri önem taşımaktadır.

Resmi ve özel mahiyette olmakla beraber, ihaleye dayalı işlerde, "teminat" iadesi, tamamlanmış binalarda da "yapı kullanma izni belgesi" alınabilmesi için; işverenlerin SSK prim borcu bulunmadığını gösterir "İlişiksiz Belgesi" almaları gerekmektedir. Bu belge kurum sigorta müfettişlerinin düzenlediği raporlara göre verilmekle birlikte, bu belgeyi almak durumunda olan işverenler veya aracılar (taşarınlar) isterse işyeri kayıtlarını 3568 sayılı "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu"nun 2'nci ve 12'nci maddelerine dayanılarak çıkarılan ve 3.1.1990 gün 20391 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "S.M., S.M.M.M. ve Y.M.M. Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 18 ve 19'uncu maddeleri uyarınca Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere veya Yeminli Mali Müşavirlere incelettirebileceklerdir. Ancak "İlişiksiz Belgesi" alınacak tutarın 50 milyar lirayı aşması durumunda, rapo mutlaka Yeminli Mali Müşavirlerce düzenlenecektir. Bu husustaki ayrıntılı düzenlemeler; 2.7.1994 tarih ve 21978 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5 seri no'lu Sigorta Primleri Takip ve Tahsilatı Genel Tebliğinde açıklanmıştır.

Ayrıca Yeminli Mali Müşavirler tarafından yapılacak incelemeler ve düzenlenecek raporlarla ilgili olarak 3.9.1994 tarih ve 22067 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 10 seri no'lu Sigorta Primleri Takip ve Tahsilatı Genel Tebliğinde de ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. Bu tebliğin eki 1 no'lu tabloda da çeşitli işkolalarının işçilik Ücret Nispetleri ilan edilmiş, daha sonra yayınlanan 12 seri no'lu tebliğinde de bazı iş türleri itibarıyla tabloya yeni ilaveler yapılmıştır.

Sigorta primi ödemelerinin işçiye yapılan reel ödeme miktarına göre hesaplanarak sigortaya yatırılacağı konusunda hiçbir tereddüt bulunmamaktadır. Ölçümleme esas itibarıyla işin mahiyeti ve büyüklüğü göz önüne alınarak yapılması gereken asgari prim ödemesi miktarını tesbit etmeye yönelik bir işlemdir.

Sosyal Sigortalar Kurumuna bildirilmesi ge-

reken asgari işçilik tutarlarının hesaplanması sırasında, ihaleli işlerde ölçümleme yapılırken yaptırılan inşaat işi karşılığı düzenlenen hakedişler yani işverenin (müteahhitin) istihkakları esas alınmakta olup, inşaat yapı ruhsatındaki inşaatın büyüklüğü yapının cinsi gibi unsurlar sadece istihkaklara uygulanacak oran açısından etkili olmaktadır. Resmi işlerde prim ödemesinden kaçınılması gibi bir durumun olamayacağını düşünen kanun koyucu, asgari işçiliğe isabet eden sigorta primi hesaplanmasını oldukça sadeleştirmiştir.

Özel mahiyetteki bina inşaatlarında, asgari işçilik tutarları hesaplanırken, binanın inşaat ruhsatında kayıtlı yüzölçümü ile yıllık olarak yayınlanan birim metrekare bedeli çarpılarak, o işe uygun yaklaşık toplam maliyet bedeli bulunur. Bu rakamın asgari işçilik oranı ile çarpılması suretiyle de asgari işçilik tutarı hesaplanmış olur. Buna göre sigorta primlerinin yatırılıp yatırılmadığı kontrol edilerek işlem ifa olunur.

Kooperatif inşaatlarında inşaat ruhsatının kimin adına çıkartıldığı önemlidir. Kooperatifin kendi adına dosya açtırması ve işyeri sigorta numarası alması halinde yapılan inşaat işi nedeniyle yapılacak asgari işçilik tutarı hesaplanmasında, özel mahiyetteki bina inşaatlarında olduğu gibi bir hesaplama yöntemine gidilerek ve inşaatın yüzölçümü ile yapının cinsi dikkate alınarak ölçümleme yapılacaktır. Böylece kooperatiflerin inşaatlerini kendileri yürütmeleri durumunda özel inşaat yapılmasından farklı bir durum yoktur.

Ancak kooperatiflerin bina inşaat işlerinin anahtar teslimi ihale yapmak suretiyle müteahhitlere yaptırılması durumunda, müteahhit istihkaklarına göre asgari işçilik tutarları hesaplanacaktır.

İhale konusu işin, yalnızca işçilikle ilgili olması ve müteahhitte malzemesiz verilmesi durumunda, toplam istihkak tutarında yüzde 25 kar payı düşülerek ve yüzde 75'lik kısma 10 seri no'lu tebliğ ekinde belirtilen işçilik oranı uygulanarak asgari işçilik maliyeti çıkarılacak ve işverenin (müteahhit) ödediği sigorta primleri miktarı ile karşılaştırıldıktan sonra "İlişiksiz Belgesi" düzenlenebilecektir.

Yeminli Mali Müşavirlerin bu türden incelemeler yaparak rapor düzenlemeleri durumunda, inşaatın başladığı ve bittiği tarihler arasındaki geçen sürede ve bilhassa yıllara sari inşaat işlerinde yıllar itibarıyla yapı yaklaşık birim (metrekare) maliyet bedellerindeki değişimlere ve hakedişlerin (istihkakların) düzenlendiği tarihlere dikkat etmeleri gerekmektedir.

Geçtiğimiz hafta bu köşede yayınlanan yazının yazarı Cihat Çetinkaya yerine Zülküf Kanat imzalı çıkmıştır. Bu teknik hata yüzünden özür dileyerek yazıyı yeniden yayınlıyoruz.